

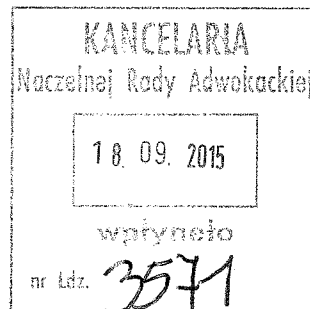

ZASTĘPCA SZEFA
KANCELARII SEJMU

Adam Podgórski

675-WS-173-249/15

Warszawa, dnia *14* września 2015 r.

Prezes

Naczelnej Rady Adwokackiej

Pan Andrzej Zwara

Szanowny Panie Prezesie

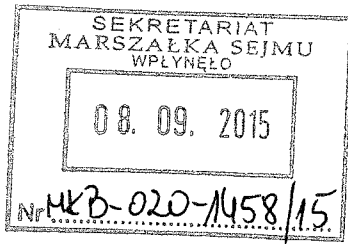
Z upoważnienia Marszałka Sejmu, uprzejmie przekazuję – w trybie art. 58 pkt 9 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2015 r. poz. 615) – poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Witold Pahl), z prośbą o wyrażenie opinii.

Z poważaniem

Warszawa, dnia 8 września 2015 r.

**Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie art. 118 ust.1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. i na podstawie art. 32 ust. 2 Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej (j.t. M.P. z 2012 r. poz. 32) niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

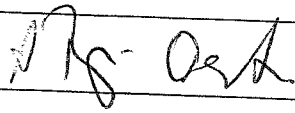
- o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Witolda Pahla.

PRZEWODNICZĄCY
KLUBU PARLAMENTARNEGO
PLATFORMA OBYWATELSKA
Rafa Grupiński

**Lista Posłów popierających projekt ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy**

L.p.	Nazwisko	Imię	Podpis
1.	Achinger	Elżbieta	
2.	Arkit	Tadeusz	
3.	Arłukowicz	Bartosz	
4.	Arndt	Paweł	
5.	Augustyn	Urszula	<i>U. Augustyn</i>
6.	Aziewicz	Tadeusz	
7.	Biernacki	Marek	
8.	Biernat	Andrzej	
9.	Blanik	Leszek	
10.	Bobowska	Joanna	
11.	Borowczak	Jerzy	
12.	Brejza	Krzysztof	
13.	Brzezinka	Jacek	
14.	Bublewicz	Beata	
15.	Budka	Borys	
16.	Budnik	Jerzy	
17.	Bukiewicz	Bożenna	
18.	Butryn	Renata	

L.p.	Nazwisko	Imię	Podpis
182.	Tomczykiewicz	Tomasz	
183.	Trybuś-Cieślak	Aleksandra	
184.	Tusk	Łukasz	
185.	Tyszkiewicz	Robert	
186.	Van der Coghien	Piotr	
187.	Vincent-Rostowski	Jan	
188.	Wardzała	Robert	
189.	Wielichowska	Monika	
190.	Witczak	Mariusz	
191.	Wojnarowski	Norbert	
192.	Wolak	Ewa	
193.	Woźniak	Małgorzata	
194.	Wójcik	Marek	
195.	Zakrzewska	Jadwiga	
196.	Zaremba	Renata	
197.	Zawadzki	Ryszard	
198.	Zieliński	Maciej	
199.	Ziemniak	Wojciech	
200.	Żmijan	Stanisław	
201.	Żmuda- Trzebiatowska	Ewa	

U S T A W A

z dnia ..... 2015 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

„4a) referendarz sądowy,”;

2) po art. 18 dodaje się art. 18a w brzmieniu:

„Art. 18a. W postępowaniu wykonawczym czynności zastrzeżone dla sądu lub sędziego mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

1) spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego,

2) spraw dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności,

3) zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności,

4) rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary,

5) spraw, o których mowa w rozdziałach VI i XV-XX

6) wydawania postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.”;

3) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:

„Art. 20a. § 1. Zażalenie na postanowienie referendarza sądowego rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone postanowienie.

§ 2. Wniesienie zażalenia na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje jego wykonanie.

---

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1318, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 111, poz. 1194 i Nr 151, poz. 1686, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 121, poz. 1033 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 34, poz. 191, Nr 40, poz. 227, Nr 125, poz. 842 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 39, poz. 201 i 202, Nr 112, poz. 654, Nr 129, poz. 734, Nr 185, poz. 1092, Nr 217, poz. 1280 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 908, z 2013 r. poz. 628 i 1247 oraz z 2014 r. poz. 287, 619 i 1707 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 431 i 541.

§ 3. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Cel ustawy

W związku z wprowadzeniem z dniem 1 lipca 2015 r. zasadniczych zmian w systemie środków reakcji karnej na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) gruntownej modyfikacji wymagały również regulacje normatywne części szczególnej Kodeksu karnego wykonawczego, odnoszące się do postępowania związanego z wykonaniem tych środków. Szczególne znaczenie miało w tym względzie wprowadzenie nowych środków reakcji karnej, wykonywanych przy zastosowaniu systemu dozoru elektronicznego (SDE). W związku z uchynieniem ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960, z późn. zm.) i poddaniu kognicji sądu, który wydał wyrok w pierwszej instancji, wykonania kar pozbawienia wolności, środków karnych i środków zabezpieczających, na sądy rejonowe i okręgowe w postępowaniu wykonawczym zostały nałożone nowe, dodatkowe obowiązki. Dość wskazać, że normujący wykonywanie SDE rozdział VIIa k.k.w. przewiduje kilkadziesiąt czynności sędziego i sądu w toku wykonania kar i innych sankcji związanych z SDE. W związku z zawężeniem możliwości orzekania kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania wraz z wejściem w życie ustawy nowelizacyjnej z dnia 1 lipca 2015 r. (por. art. 69 § 1 k.k.) należy się spodziewać znacznego wzrostu liczby spraw w postępowaniach wykonawczych, dotyczących orzeczeń z zastosowaniem SDE i wynikającej stąd konieczności większego zaangażowania sędziów w tym postępowaniu. Zjawisko to nakłada się dodatkowo na istniejące aktualnie unormowania prawne przewidujące kierowniczą rolę sędziów przy wykonywaniu orzeczeń oraz wyłączające udział referendarzy sądowych na tym etapie postępowania.

Należy wskazać, że obawy wynikające z nadmiernego zakresu kognicji sędziów w postępowaniu wykonawczym w aspekcie zmian wprowadzonych z dniem 1 lipca 2015 r. zgłosili również przedstawiciele sądownictwa i środowiska sędziowskiego, postulując zarezerwowanie dla sędziów jedynie najważniejszych, związanych z ochroną podstawowych wolności skazanego decyzji procesowych, przy przekazaniu pozostałych czynności innym organom, w szczególności referendarzom sądowym. Warto zauważyć, że w tym aspekcie ważne znaczenie miałyby również przekazanie czynności o charakterze nieorzecznym, porządkowym i technicznym referendarzom sądowym. Kodeks karny wykonawczy

pozostawia ten cały zakres czynności zasadniczo we właściwości sądów i sędziów, podczas gdy nie wymagają one wydawania żadnych decyzji procesowych. Ustawa przewiduje wykonanie szeregu czynności procesowych przez sąd, których adresatem jest zarówno skazany, jak też Policja. Nie są one zaś decyzjami procesowymi w rozumieniu art. 18 k.k.w., a jedynie pismami podpisywanymi przez prezesa sądu (upoważnionego sędziego), kierującymi orzeczenie do wykonania. Są więc czynnościami o charakterze organizacyjno-administracyjnym, niewymagającymi udziału sędziego (szeroko na ten temat zob.: postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 56/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 14, LEX nr 171891; K. Postulski, glosa do postanowienia SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 56/05, PS 2006, nr 7-8, poz. 251 oraz R.A. Stefański, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2006 r., WPP 2007, nr 2, s. 92). Przekazanie szeregu czynności referendarzom sądowym w postępowaniu wykonawczym pozwoliłoby, w ocenie tego środowiska, zarówno na zdynamizowanie przebiegów tych postępowań, jak i możliwość szerszego powierzenia sędziom obowiązków typowo orzeczniczych, związanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.

Uwzględniając treść ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247, z późn. zm.), zgodnie z którą część zadań z zakresu ochrony prawnej w sprawach karnych już została przypisana do zakresu kompetencji referendarzy sądowych, należy zatem postulować dalsze poszerzenie tego katalogu o czynności podejmowane na etapie postępowania wykonawczego.

Wypada przyjąć założenie, iż poza określonymi wyjątkami wszystkie obowiązki procesowe sądu i sędziego na etapie postępowania wykonawczego powinni wykonywać referendarze sądowi. Jednocześnie od rozstrzygnięć referendarza powinien przysługiwać reformatoryjny środek odwoławczy do sądu.

Poszerzenie kompetencji referendarzy sądowych będzie obejmowało, oprócz wykonywania orzeczeń związanych z SDE, w szczególności decyzje dotyczące wykonania kary grzywny (kierowanie grzywny do egzekucji, rozkładanie grzywny na raty), niektóre decyzje dotyczące wykonania kary ograniczenia wolności (jak odraczanie wykonania tej kary, udzielanie przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności, zamiana formy obowiązku wykonywania pracy), czy wreszcie decyzje w przedmiocie ustanowienia obrońcy dla skazanego (art. 8 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego).

Jak bardzo wskazane czynności absorbują pracę sędziów, pokazują poniższe statystyki. Wpływ spraw dotyczących umorzenia, odroczenia, odwołania odroczenia, rozłożenia na raty, a także odwołania rozłożenia na raty kary grzywny lub kosztów sądowych wyniósł w 2013 r. w sądach rejonowych 174.758 - w sprawach o przestępstwa oraz 107.612 - w sprawach wykroczeniowych. Z kolei w przedmiocie zamiany kary grzywny na pracę społecznie użyteczną oraz orzeczenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w miejsce kary grzywny wydano w 2013 r. 98.414 rozstrzygnięć.

Redukcja udziału sędziów w procesie orzekania na etapie postępowania wykonawczego umożliwi im skoncentrowanie się na rozpoznawaniu spraw o przestępstwa, tym bardziej że w tym właśnie zakresie w wielu sądach istnieją znaczne zaległości. Nie bez znaczenia jest wreszcie to, że przekazanie, na warunkach wskazanych w ustawie, referendarzom sądowym rozpoznawania w postępowaniu wykonawczym spraw wypadkowych przyczyni się do racjonalizacji organizacji pracy sądów, stworzy warunki do specjalizacji, odciąży sędziów od zadań niewymagających ich zaangażowania oraz w konsekwencji wpłynie na skrócenie czasu trwania postępowań karnych.

II. Zakres regulacji i zasadnicze zagadnienia

Pozycja ustrojowa referendarzy sądowych w zakresie niezależności, co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń, stabilności i trwałości zatrudnienia, jak też fakt, że kandydaci na referendarzy sądowych muszą spełnić wymagania stawiane kandydatom na sędziów i ukończyć odpowiednią aplikację, pozwala przyjąć, iż projektowane regulacje pozostają w pełni zgodne z postanowieniami Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny uznał w wyroku z dnia 12 maja 2011 r., P 38/08 (OTK 2011, z. 4, poz. 33), że regulacja pozycji ustrojowej referendarzy sądowych należycie służy zapewnieniu ich bezstronności oraz niezależności od innych organów władzy publicznej. Powyższa konstatacja przemawia jednoznacznie za przyznaniem referendarzom uprawnień do podejmowania rozstrzygnięć na etapie wykonywania orzeczonych przez niezawisłe sądy kar i środków karnych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości uruchomienia kontroli sądowej w każdym wypadku.

Wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądeniu, czyli wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny (por. L. Garlicki, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2006, s. 342; Z. Czeszejko-Sochacki, O wymiarze sprawiedliwości w świetle Konstytucji, międzynarodowych standardów i praktyki, "Państwo i Prawo" 1999, nr 9, s. 3). Tak rozumiany wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Monopol sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości rodzi konieczność zagwarantowania sądowego rozstrzygnięcia każdej sprawy, której przedmiotem jest spór o prawo, zaś stroną sporu jest jednostka lub inny podmiot podobny. Sądowy wymiar sprawiedliwości nie oznacza jednak, że wszystkie sprawy i spory dotyczące sytuacji prawnej jednostki muszą być rozstrzygane wyłącznie przez sądy (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK 1998 z. 7, poz. 117). Wystarczy, by sądom została zagwarantowana kompetencja do ostatecznej weryfikacji rozstrzygnięcia organu niesądowego. Nie budzi więc wątpliwości, że prawo do sądu jest zachowane na gruncie takich regulacji, które - dopuszczając możliwość uruchomienia postępowania przed sądem powszechnym lub sądem administracyjnym - zapewniają kontrolę sądową rozstrzygnięcia, decyzji czy innego aktu indywidualnego kształtującego sytuację prawną jednostki lub innego podmiotu podobnego (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 2 czerwca 1999 r., K 34/98, OTK 1999, z. 5, poz. 94; z 14 lipca 2003 r., SK 42/01, OTK 2003, z. 6, poz. 63).

Ponadto, jak wyjaśnił Trybunał w wyroku z 12 maja 2011 r., P 38/08, Konstytucja nie zabrania ustawodawcy podjęcia decyzji o zaangażowaniu urzędnika sądowego w rozstrzygnięcie sporu o prawo. Z perspektywy konstytucyjnej istotne jest tylko, aby ostateczne i wiążące rozstrzygnięcie sprawy należało do sądu sprawującego wymiar sprawiedliwości. Beneficjent konstytucyjnego prawa do sądu musi mieć zagwarantowaną proceduralną możliwość przekazania sprawy do właściwego, niezależnego, bezstronnego i niezawisłego sądu. W konsekwencji, o ile sprawowanie wymiaru sprawiedliwości zawsze polega na rozstrzygnięciu sporu o prawo, o tyle nie każde rozstrzygnięcie sporu o prawo jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.

Również na gruncie wiążących Polskę standardów ochrony praw człowieka nie powinno ulegać wątpliwości, że dopuszczalne jest orzekanie przez referendarzy na etapie postępowania wykonawczego, pod warunkiem zapewnienia sprawcy wykroczenia

możliwości żądania rozpoznania sprawy przez sąd. Wskazać w tym zakresie przede wszystkim należy, że zakres zastosowania art. 6 ust. 1 EKPCz, statuującego prawo do rzetelnego procesu sądowego, obejmuje, zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych, fazę poprzedzającą wszczęcie właściwego postępowania przed sądem, fazę toczącego się postępowania sądowego oraz tę po jego zakończeniu (por. P. Hofmański, A. Wróbel (w:) Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do art. 1-18, pod red. L. Garlickiego, Warszawa 2010, s. 252).

W świetle orzecznictwa strasburskiego nawet powierzenie rozstrzygania w drobniejszych sprawach karnych organom administracyjnym nie stanowi naruszenia EKPCz, jeżeli tylko w pełnym zakresie możliwe jest spowodowanie skontrolowania orzeczenia administracyjnego przez sąd (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Öztürk, par. 56; w sprawie Lauko, par. 64 i w sprawie Kadubec, par. 57). W judykaturze podnosi się także, iż prawo do sądu nie jest absolutne, a z punktu widzenia standardu określonego w art. 6 EKPCz można usprawiedliwić pewne ograniczenia tego dostępu, jeżeli ukształtowane są w zgodzie z zasadą proporcjonalności i nie prowadzą do zanegowania istoty gwarancji wynikającej z tego przepisu (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Ashingdane, par. 57; w sprawie Fayed, par. 85; w sprawie Lithgow i inni, par. 194; w sprawie Kreuz, par. 54; w sprawie Waite i Kennedy przeciwko Niemcom, par. 59). Ograniczenia dostępu do sądu mogą wiązać się w sprawach karnych m. in. z dopuszczalnością pewnych uproszczeń proceduralnych polegających na rozpoznaniu sprawy bez uruchamiania „machiny” postępowania jurysdykcyjnego. Kwestie te wiążą się z wymaganiem, aby dostęp do sądu był efektywny, a więc nie tylko zagwarantowany „na papierze”, ale ukształtowany przez ustawodawstwo krajowe w taki sposób, aby każdy, kto znajdzie się w sytuacji wymagającej ochrony prawnej, mógł rzeczywiście spowodować postępowanie sądowe (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Golder, par. 36 i w sprawie Airey, par. 20 i nast.).

Uzasadnione jest zatem przekonanie, że projektowane regulacje spełniają wymogi konwencyjne z punktu widzenia zachowania prawa do rzetelnego procesu sądowego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, uznano za zasadne wprowadzenie ogólnej normy kompetencyjnej przyznającej referendarzowi uprawnienie do podejmowania wszelkich czynności zastrzeżonych dla sądu lub sędziego na etapie postępowania wykonawczego, za wyjątkiem kategorii spraw wyraźnie z tego zakresu wyłączonych. Naturalną konsekwencją

tego zabiegu stało się włączenie referendarza sądowego do katalogu organów postępowania wykonawczego.

W zakresie projektowanych wyjątków od właściwości referendarza kierowano się wspomniana wyżej zasadą proporcjonalności, związana z wagą niektórych kategorii spraw i ich znaczeniem dla sytuacji prawnej jednostki. Z tego powodu wyłączono spod kompetencji referendarza:

- 1) sprawy zastrzeżone dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego,
- 2) sprawy dotyczące wykonania kary pozbawienia wolności,
- 3) zarządzanie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności,
- 4) rozstrzyganie wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary,
- 5) sprawy, o których mowa w rozdziałach VI i XV-XX,
- 6) wydawanie postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.

Wyłączone spod kompetencji referendarzy sądowych byłyby zatem postępowania w przedmiocie zatarcia skazania oraz przewidziane w przepisach części wojskowej. Ze względów na materię regulacji, dotyczącą wolności skazanych o istotnym znaczeniu (wykonywanie zakazu prowadzenia pojazdów, leczniczych środków zabezpieczających itd.), wyłączono również w projekcie możliwość wydawania przez referendarzy postanowień w tych sprawach, pozostawiając im podejmowanie innych czynności o charakterze nieorzecznym.

W zakresie dotyczącym środków odwoławczych od decyzji referendarza projektuje się wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia. Uprawnienie do złożenia zażalenia będzie przysługiwało tylko w tych wypadkach, w których de lege lata ustawa przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu lub zarządzenia. Pierwotnym skutkiem złożenia zażalenia będzie wstrzymanie wykonania zaskarżonego rozstrzygnięcia. Po skutecznym wniesieniu zażalenia będzie ono rozpoznawane w sądzie, w którym zapadło skarżone rozstrzygnięcie, przez sąd orzekający w składzie jednego sędziego. W konsekwencji, rozpoznając zażalenie, sąd będzie orzekał jako sąd drugiej instancji. Rozwiązanie to jest zgodne ze standardami konstytucyjnymi i konwencyjnymi oraz uniemożliwi spowodowanie przewlekłości

postępowań, jak też zaangażowanie dwuinstancyjnego postępowania przed sądem w tych sprawach.

Wprowadzenie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie nie będzie wymagało nakładów finansowych, gdyż od ustaleń podziału czynności w konkretnym sądzie będzie zależało, czy w postępowaniu wykonawczym będą one wykonywane przez sędziego czy przez referendarza. Projekt daje możliwości zracjonalizowania pracy sądów w tym zakresie.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na stosunki społeczne i gospodarcze oraz nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt nie podlegał konsultacjom.

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.